

Сутність та аналіз власного капіталу агроформування

Заведія А.М.

студент

Одеського державного аграрного університету

Стоянова-Коваль С.С.

кандидат економічних наук, доцент

Одеського державного аграрного університету

Стаття присвячена дослідженню поняття «капітал підприємства». Досліджено природу власного капіталу через функції, які він виконує на підприємстві. У статті надаються склад і структура власного капіталу одного з агроформувань Вінницької області. Надаються напрями його поповнення, визначення ефективності вкладення коштів у власний капітал, рівень рентабельності.

Ключові слова: власний капітал, функції власного капіталу, складові власного капіталу, рентабельність, аналіз капіталу підприємства.

Заведія А.М., Стоянова-Коваль С.С. СУЩНОСТЬ И АНАЛИЗ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА АГРОФОРМИРОВАНИЯ

Статья посвящена исследованию понятия «капитал предприятия». Исследована природа собственного капитала через функции, которые он выполняет на предприятии. В статье приводятся состав и структура собственного капитала одного из агроформирований Винницкой области. Предоставляются направления его пополнения, определение эффективности вложения средств в собственный капитал, уровень рентабельности.

Ключевые слова: собственный капитал, функции собственного капитала, составляющие собственного капитала, рентабельность, анализ капитала предприятия.

Zavediya A.M., Stoyanova-Koval S.S. ESSENCE AND ANALYSIS OF OWN CAPITAL AGRICULTURAL ENTERPRISES

This article is devoted to the defining of the meaning of "capital of the company". Investigational nature of own capital through functions which he executes on an enterprise. The article provides the composition and structure of own capital of one of the agricultural enterprises of Vinnitsa region. Referral of replenishment, determination of the efficiency of investments into the equity capital, the level of profitability.

Keywords: equity capital, functions of equity capital, constituents of equity capital, profitability, analysis of enterprise's capital, equity.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основою ринкової економіки є відносини власності, які в системі бухгалтерського обліку виражені категорією «власний капітал». Структура і динаміка власного капіталу є найсуттєвішим показником, що визначає фінансовий стан підприємства. Роль показника «власний капітал» для підтримання нормального фінансового стану підприємства настільки значуща, що він отримав законодавче підтвердження в Цивільному кодексі України, зокрема в частині вимог щодо співвідношення статутного капіталу та чистих активів господарських товариств. Тому на сучасному етапі діяльності підприємств виняткове значення має розглядання категорії «власний капітал». У зв'язку з цим дослідження питань формування власного капіталу підприємства та його аналізу має особливу актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку й аналізу формування та змін власного капіталу завжди були в центрі уваги економістів. Дослідженнями проблем обліку та аналізу формування і змін власного капіталу займалися такі вітчизняні вчені та науковці, як, зокрема, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, О.О. Канцуров, Г.Г. Кірейцев, В.В. Ковальов, М.І. Кутер, Г.В. Нашкерська, В.Д. Новодворський, В.Ф. Палій, О.І. Пилипенко, І.Р. Поліщук, М.С. Пушкар, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, В.Г. Швець.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень у цьому напрямі, й нині існує потреба у дослідженні сутності та аналізу власного капіталу. Досить важливим є питання визначення функцій власного капіталу, а також аналізу власного капіталу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною метою статті є розгляд сутності власного капіталу та проведення аналізу формування власного капіталу на ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» Вінницької області, виявлення проблем у формуванні власного капіталу та його складових на підприємстві та надання пропозицій щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення і нормальне функціонування підприємств будь-якої форми власності неможливі без формування достатнього обсягу власного капіталу. Власний капітал утворюється за рахунок особистої участі власників у його формуванні. За національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке затверджено Міністерством фінансів України 7 лютого 2013 р. № 73, власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [1].

Власний капітал показує частину майна підприємства, яке фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства. Він є не тільки основою для створення підприємства, але й стабільністю і продовженням його господарської діяльності. Враховуючи функції власного капіталу, можна зазначити, що його розмір визначає ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство, а для кредиторів є показником відповідальності й стабільності підприємства. Чим більший власний капітал і менша кредиторська заборгованість, тим кращі стосунки в підприємства з різними юридичними й фізичними особами [2, с. 312].

Розглядаючи економічну сутність власного капіталу, потрібно відзначити важливі характеристики капіталу, які полягають у тому, що він:

– виступає основним чинником виробництва;

– характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток;

– використовується як головне джерело формування добробуту його власників;

– є головним виміром ринкової вартості підприємства; його динаміка є важливим показником ефективності господарської діяльності [5, с. 225–226].

Власний капітал є одним із найістотніших і найважливіших показників, оскільки виконує функції:

1) самостійності та влади, тобто розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство;

2) відповідальності і захисту прав кредиторів, тобто відображений в балансі підприємства власний капітал є для зовнішніх користувачів мірилом відносин відповідальності на підприємстві, а також захистом кредиторів від втрати капіталу;

3) довготермінового кредитування, тобто перебуває в розпорядженні підприємства необмежений час; фінансування ризику, тобто власний капітал використовується для фінансування ризикових інвестицій, на що можуть не погодитись кредитори;

4) кредитоспроможності, тобто у разі надання кредиту за інших рівних умов перевагу надають підприємствам з меншою кредиторською заборгованістю і більшим власним капіталом;

5) компенсації понесених збитків, тобто тимчасові збитки мають погашатись за рахунок власного капіталу;

6) розподілу доходів і активів, тобто частки окремих власників у капіталі є основою у розподілі фінансового результату та майна у разі ліквідації підприємства [7, с. 280–281].

Реалізація цих функцій дає змогу досягнути досить високої ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для більш повного розкриття сутності власного капіталу необхідно визначитись з його складовими. Власний капітал складається з таких капіталів: зареєстрований (пайовий) капітал; капітал у дооцінках; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); вилучений капітал; неоплачений капітал [6, с. 420].

Таблиця 1

Структура власного капіталу

Вкладений капітал	Накопичений капітал	Регулюючий капітал
Зареєстрований (пайовий) капітал	Додатковий капітал капітал в дооцінках	Вилучений капітал
Інший вкладений капітал	Резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал

Всі ці види капіталу можна умовно поділити на три групи (табл. 1).

Рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Рентабельність безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку. Рівень рентабельності ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» розглянемо в табл. 2.

Аналізуючи рентабельність власного капіталу ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина», спостерігаємо позитивну динаміку зрушення протягом 2013–2015 рр. чистого прибутку, що значно підвищується у 2014–2015 рр., що вплинуло на рівень ефективності власного капіталу та покращення рівня рентабельності власного капіталу станом на 2015 р., що становить 72,8%.

Умовою й гарантією виживання й розвитку будь-якого підприємства як бізнес-процесу є його фінансова стабільність. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно здатне «витримати» несподівані зміни ринкової кон'юнктури і не опинитися на краю банкрутства. Більш того, чим вище його стабільність, тим більше переваг воно має перед іншими підприємствами того ж сектору економіки в одержанні кредитів і залученні інвестицій. Фінансово стійке підприємство вчасно розраховується

за своїми обов'язками з державою, персоналом, контрагентами. Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» наведено в табл. 3.

Аналізуючи дані фінансової стійкості, можемо зробити висновок про те, що коефіцієнт автономії характеризує частку власників підприємства у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. У 2015 р. порівняно з 2014 р. спостерігаємо позитивні зрушення, що свідчить про те, що чим вищим є значення цього показника, тим вищою є фінансова стійкість ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина», тим більшою є стабільність та незалежність становища від зовнішніх джерел фінансування і кредиторів. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу показує ступінь залучення коштів у діяльність і розвиток ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина». У 2014 р. порівняно з 2015 р. цей показник зменшився. Це означає, що частка залученого капіталу збільшилась. Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля) характеризує кількість залученого капіталу в розрахунку на 1 грн. власного капіталу.

Зниження цього коефіцієнта у 2015 р. порівняно з 2014 р. на 2,98 свідчить про зниження залежності від залучених джерел та нормальний фінансовий стан.

Коефіцієнт фінансування показує, скільки позикових коштів залучило підприємство на

Таблиця 2

**Рівень рентабельності власного капіталу ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина»
Томашпільського району Вінницької області протягом 2013–2015 рр.**

Показники	Роки		
	2013	2014	2015
Сума чистого прибутку, тис. грн.	-27 807	101 564	205 308
Середньорічна сума власного капіталу, тис. грн.	94 524,5	129 876	283 330
Рівень рентабельності власного капіталу, %	-29,4	78,2	72,5

Джерело: фінансова звітність ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина»

Таблиця 3

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» за 2014–2015 рр.

№ з/п	Показники	Нормативне значення	2014 р.	2015 р.	Відхилення
1	Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,16	0,32	0,16
2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$< 0,5$	0,84	0,68	-0,16
3	Коефіцієнт фінансування	≥ 1	0,20	0,48	0,28
4	Коефіцієнт фінансового ризику	< 1	5,07	2,09	-2,98
5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	зменшення	0,81	0,56	-0,26
6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Зменшення	0,87	0,60	-0,27

Джерело: фінансова звітність ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина»

1 грн. вкладених в активи власних коштів. В ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» коефіцієнт фінансування у 2015 р. порівняно з 2014 р. збільшився на 0,28, проте не перевищує нормативного значення 1, що свідчить про нормальний фінансовий стан.

Важливим показником, який характеризує фінансову стійкість підприємства, є коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, або коефіцієнт фінансового левежджу (Клев). Він показує, скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства поряд із власними коштами. У 2015 р. порівняно з 2014 р. спостерігаємо зменшення коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів на 0,26, що характеризує зменшення залежності ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» від довгострокових зобов'язань.

Коефіцієнт структури залученого капіталу прямує до зменшення у 2015 р. порівняно з 2014 р. та становить у 2015 р. 0,60. Зменшення коефіцієнта свідчить про стабільний фінансовий стан ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина».

Висновки з цього дослідження. Створення і нормальне функціонування підприємств будь-якої форми власності неможливі без формування достатнього обсягу власного капіталу.

Розглядаючи економічну сутність, потрібно відзначити важливі характеристики капіталу, які полягають у тому, що він виступає основним чинником виробництва; характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток; використовується як головне джерело формування добробуту його власни-

ків; є головним виміром ринкової вартості підприємства. Його динаміка є важливим показником ефективності господарської діяльності.

Рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Умовою й гарантією виживання й розвитку будь-якого підприємства як бізнес-процесу є його фінансова стабільність. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно здатне «витримати» несподівані зміни ринкової кон'юнктури і не опинитися на краю банкрутства.

Отже, з проведених вище досліджень аналізу власного капіталу ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» можна зробити висновок про те, що ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» є одним з найбільших та розвинутих підприємств Томашпільського району та має стабільний фінансовий стан, що має перспективи у подальших дослідженнях.

З проведених вище досліджень можна виділити основні напрями поліпшення використання капіталу в ТОВ «Агрокомплекс Зелена долина» та оптимізації джерел його формування:

1) забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, а саме чистого прибутку і амортизаційних відрахувань;

2) надання інформаційної підтримки у прийнятті управлінських рішень щодо шляхів оптимізації структури власного капіталу підприємства;

3) розроблення ефективної парадигми збереження власного капіталу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджено Міністерством фінансів України від 7 лютого 2013 р.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник] / Ф.Ф. Бутинець. – 8-е вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута, 2009. – 912 с.
3. Боднарчук А.В. Удосконалення комплексного економічного аналізу власного капіталу / А.В. Боднарчук // Бізнес Інформ. – 2013. – № 3. – С. 282–285. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_3_52.
4. Боднарчук А.В. Сутність власного капіталу як об'єкта обліку та аналізу / А.В. Боднарчук // Ефективна економіка. – 2013. – № 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_8_18.
5. Вівчар О.Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства / О.Й. Вівчар // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19(5). – С. 146–150.
6. Організація бухгалтерського обліку : [навч. посібник] / [Ю.Д. Часкіс, Е.С. Гейєр, О.А. Наумчук, І.О. Власова]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.
7. Петренко Н.І. Бухгалтерський облік і контроль операцій з руху пасивів підприємства: проблеми теорії, методології, практики : [монографія] / Н.І. Петренко. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 544 с.